

КАК ЕЗИКЪТ НА СОЦИАЛНИТЕ МЕДИИ ФОРМИРА ОБЩО БИТИЕ?

Keywords: language, meaning, community, Wittgenstein, being, social media

Abstract: The question of how the language of social media forms a common being has turned out to be especially interesting in contemporary times. In the present article, I will focus on it. Social media gives us the opportunity for constant and continuous communication in real time, provides us with access to all types of information, and is an inseparable part of people's lives. This happens through the mediation of language. We use language every day, but we do not think about how it forms and, at the same time, determines our being. Our idea of the world is directly reflected in the meaning that we put into words and the way in which we communicate. Language is conditioned by the rules that we follow, even if we do not always realize it. In this sense, the text is positioned on the boundary between philosophy of language, ontology, and epistemology.

„Как езикът на социалните медии формира общо битие?“, особено интересен за изследване въпрос, що се отнася до социалните медии, които са явление на XXI век. Те ни дават възможност за постоянна и непрекъсната комуникация в реално време, осигуряват ни достъп до всякакъв тип информация и са неизменна част от живота на повечето хора. В настоящия текст ще се фокусирам именно върху горепоставения въпрос.

Ежедневно използваме езика, но не се замисляме как той формира и едновременно с това определя нашето битие. Представата ни за света се отразява пряко в значението, което влагаме в думите и начинът, по който комуникираме. Езикът е обусловен от правилата, които следваме дори и да не го осъзнаваме. Всяка езикова общност следва определени правила, за да могат нейните членове да се разбират. В този пункт може да се направи непосредствена връзка между казаното и философията на късния Витгенщайн, изложена във *Философски изследвания*. Витгенщайн въвежда термина „езикова игра“, определяйки го като „цялото, състоящо се от езика и дейностите, с които той е преплетен“ (Витгенщайн 1988: 7). Езиковите игри са форми на живот. Тяхната продължителност във времето е непредзададена. Едни форми на живот умират, а на тяхно място се появяват нови. Например, архаизмите отдавна са отпаднали от употреба в езика, а на тяхно място са се появили нови думи; голяма част от думите в българския език днес отстъпват място на чуждиците. Но защо „езикова игра“? Какво общо имат игрите с езика?

¹ Студент по философия в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Витгенщайн разглежда настолните игри и игрите на карти. Философът установява, че всички имат нещо общо, правилата, които играчите следват. За да е успешна една езикова игра (за да има разбиране в общността), е необходимо да употребяваме дадена дума или понятие спрямо правилата на съответната общност. Следването на правилата е условието за възможността на разбирането изобщо.

Ще се опитам да изясня казаното дотук, като въведа няколко примера за следването на правила в социалните медии „Instagram“, „Messenger“ и „Tumblr“.

Най-специфичната социална медия е „Tumblr“. Не всеки е запознат с тази платформа. Тя може да бъде определена като място, в което пребивават „fandoms“, или в превод, ентузиазирани фенове, които обсъждат литературни творби, филми, сериали и други художествени произведения. В полето на платформата не пребивава единствено споменатата общност „fandoms“, но тя преобладава. Членовете на споменатата общност използват специфичен език, който единствено те разбират. Използвайки приложението може да се натъкнете на думата „blorbo“. Това не е абривиатура, а дума, която общността на „fandoms“ се е уговорила да употребява със значението на „любим фикционален герой от...“, което напълно съответства на твърдението на Витгенщайн, че „значението на думата е употребата и в езика“ (Витгенщайн, 1988: 12). С въведения пример имам за цел да покажа, че теорията на Витгенщайн е приложима в нашата съвременност. В даден момент в ума на някой член на платформата се поражда идеята да въведе нова дума и той ѝ дава дефиниция, на този етап тя не е нищо повече от дума от частния език по Витгенщайн, дума, която все още не означава нищо за общността². Вероятно човекът има намерение да сподели нещо с общността, когато я изрича. Едва ли неговото намерение може да бъде разпознато с акта на изричане. Пол Грайс акцентира изцяло върху разпознаването на намерението на говорителя при определянето на значението. За него връзката между значението и разпознаването на интенцията/намерението е непосредствена. Обобщава тезата си в следното: „А има предвид_{НИ} нещо с х“ е в общи линии еквивалентно на „А направи изказването х с намерението да създаде убеждение посредством разпознаването на това намерение.“ (Grice, 1957: 4). Казано по друг начин, употребената дума или експлицираното изречение имат значения, само ако общността може да разпознае намерението, с което е употребена думата или е направено изказването. Грайс въвежда различни примери в статията *Значението*, чрез които цели да подкрепи своята теория за значението. Ако се вгледаме внимателно в тях, можем да забележим някои пропуски, именно заради това, че Грайс

² Вж. Витгенщайн, 1988 и Zhelyazkova, 2020.

разглежда значението като конвенционално³ неопределено. Джон Сърл критикува теорията за значението на Грайс в тази връзка.

Според Сърл разпознаването на намерението на говорителя не е достатъчно, за да се определи значението. Сърл е съгласен относно необходимостта да се разпознае намерението на говорителя при определяне на значението, но то не е достатъчно за определяне на значението. Определянето на значението на изказването зависи от приетата в общността конвенция. Сърл дава следния пример: Представете си американски войник, който е пленен от италианци по време на Втората световна война. Американецът иска да убеди италианците, че е немски офицер, за да го освободят. Проблемът е, че той не знае немски език. Единствената фраза, която знае е "Kennst du das Land, wo die Zitronen blühen?". (Знаеш ли страната, където цъфтят лимонените дървета?). Американският войник има намерението да предизвика ефект у италианците чрез фразата "Kennst du das Land, wo die Zitronen blühen?", а те да разберат, че той е немски офицер. Но тази фраза, независимо от намерението на пленения войник, не означава „Аз съм немски офицер“. За да е успешна заблудата, думите, които той изрича с намерението да убеди италианците, че е немски офицер, трябва да съответстват на лингвистичното значение на изказаното. Сърл заключава, че „значението е повече от въпрос на намерение, то е въпрос на конвенции.“ (Сърл, 1971: 149).

Ако сега се върнем към нашия пример с „blorblo“, можем да кажем следното. В момента, в който постът се разпространи и други потребители научат правилата на употреба на думата, тя излиза отвъд частния език. За нейното значение може да се каже, че то не интенционално определено от намеренията на субекта, а е конвенционално определено. Едва тогава думата получава своето значение. Думата не е ограничена до определен член на платформата, не се използва от любител на книгата *Дюн* от Франк Хърбърт, а се употребява и от ценители на филма *Крадецът на книги*, любители на сериала *Игра на тронове*, почитатели на различни литературни жанрове и други. Потребителите на „Tumblr“ са запознати с положението, че само те следват правилата на определената езикова игра, което прави възможно веднага да разпознаят този, който не е член на общността, тъй като той не следва правилата на употреба на думите. Характерното за социалната медия е, че начинът, по който тя функционира, е специфичен. Различията причиняват неудобства за потребителите на „Instagram“, „Facebook“, „X“ (още познат като „Twitter“) или други, тъй като те не разбират езика на потребителите на „Tumblr“. Оттук можем да заключим, че езикът формира специфично общо битие във всяка общност, която го споделя.

³ Когато употребявам „конвенция“ имам предвид следването на правило по късния Витгенщайн.

Езикът не се ограничава до вербалните способности на индивида. За езика можем да говорим в по-широк смисъл на употреба на различни символи, изображения, жестове и т.н. . Всички сме запознати с „Messenger“ и знаем, че когато отворим чат, можем да намерим бутон с емотикона в долния десен ъгъл. Обикновено това е емотикона на палец, който носи значението на „добре“ или „ок“. Може да се каже, че изпращането на споменатата емотикона предава значението на съгласие. Не всички са наясно, че тази емотикона може да се променя спрямо предпочитанията. На мястото на палеца може да стои емотикона на сърце, звезда, череп, букет или нещо друго, но значението ѝ ще остане същото, съгласие . Общността на юношите активно следва правилата на употреба на емотиконите. В случая значението на самата емотикона, отвъд контекста и приетата конвенция на разговора не е важно, независимо дали е сърце или палец. Думата, „взета в изолация“ по Куайн⁴, или изображението само по себе си, не винаги има същото значение като това, което би и придала общността. Въпреки че някой може да възрази, че емотиконите имат константно значение, ние спазваме правилата за употребата им в „Messenger“ и в други социални медии.

Друг интересен пример е свързан с „Instagram“, по-конкретно с чата на платформата. Знаем, че чатът предоставя възможността да реагираме на съобщение със сърце или с други емотикони, когато натиснем два пъти върху екрана. Потребителите на приложението се разделят на две групи във връзка с правилата за „реакция“. Едната група използва „реакцията“ в чата, за да предаде на другия човек, че сме се запознали със съдържанието на съобщението. Често пъти съобщенията в „Instagram“ са постове или кратки видеа, които се изпращат в изобилие наведнъж (т.нар. спам). Ако следваме тази конвенция ще реагираме със сърце на всички съобщения, независимо колко са те, защото ако не го направим, събеседникът ни няма да отчете съобщенията като „прочетени“. Другата група използва „реакцията“ за да покаже, че оценява конкретната снимка, видео и т.н. При нея не съществува опцията за потвърждение. С „реакцията“ не потвърждаваме, че сме прочели съобщенията, а че ги оценяваме по някакъв начин. Тази група е по-често срещана в платформата, защото по начало в приложението „реакцията“ е заложена с такава цел. Второто правило е правилото, което всички потребители са следвали първоначално, но с развитието на технологията се добавя първото разгледано. Може да се каже, че към настоящия момент значението на „реакцията“ се определя от правилото, което следва потребителят.

Следването на определени правила формира общото битие на общността, която ги следва. Всяко изменение в правилата поражда друго битие. Правилата, които определят нашия език, също така формират представата ни за света. Ако използвате често „Instagram“, изразът

⁴ Вж. Quine, 1969.

„delulu is the solulu“ не би трябвало да ви е непознат. Използва се главно от юноши, дори и извън социалните медии. Изразът е част от езиковата игра на споменатите млади хора и до голяма степен характеризира представата им за света (битието). „Delulu is the solulu“ предава значението на „Being delusional is the solution“, което в превод означава „Самозаблудата е решението“. Този „тренд“ подканва младите хора да използват заблудата като механизъм, чрез който да преминават през трудностите в живота, като губят реалната преценка на ситуацията. Играещите тази езикова игра може да не осъзнават, че чрез използването на един израз, могат да променят своето светоусещане из основи.

Литература:

- Grice, H. P. (1957). Meaning. *The Philosophical Review*, 66(3), 377–388.
- Quine, W.V.O. (1969). *Ontological Relativity and Other Essays*. New York: Columbia University.
- Sarl, J. (1971). Kakvo e rechevi akt. V: Stoycheva, M.; Beshkova, A. 2021. *Filosofia na ezika*. Parvo izdanie. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“. [Сърл, Дж. 1971. Какво е речеви акт. В: Стойчева, М.; Бешкова, А. (2021). *Философия на езика*. Първо издание. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“].
- Wittgenstein, L. (1988). *Filosofski izsledvania*. (1953). V: Wittgenstein, L. *Izbrani sachenia*. Sofia: Nauka i izkustvo. [Витгенщайн, Л. (1988). *Философски изследвания*. (1953). В: Витгенщайн, Л. *Избрани съчинения*. София: Наука и изкуство].
- Zhelyazkova, D. 2020. The semantic ontology in Wittgenstein's philosophy. In: *130 years Ludwig Wittgenstein (1889-2019) Conference Proceeding's*. (Edited by Kamen Lozev and Marina Bakalova); Publisher: Center for Open Access in Science, Belgrade, SERBIA.